

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

12 листопада 2025 року

*м. Київ
КНУБА*

УДК 37.09

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 39 від 25 грудня 2025 року)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VIII Міжнародної конференції (12 листопада 2025 року). – Київ: Видавництво Ліра-К, 2026. – 836 с.

ISBN 978-617-520-492-4

У матеріалах VIII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

© КНУБА, 2026

4. Сердюк Л.З., Шамич О.М. Психологічні основи самореалізації особистості. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2016. – Том. V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – Випуск 16. – С.150-157. <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v5/i16/19.pdf>

5. Шамич О.М. Поняття та структура природного права людини на охорону здоров'я / О. М. Шамич // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: [зб. наук. пр.]. –К., –2014. – № 11. – С. 75-92. <https://ap.uu.edu.ua/article/23>

6. Gershanoff A. Основи допомоги ближньому у кризових ситуаціях: Матеріали навчального онлайн семінару. Україна – Ізраїль. 2022. 15. Shapiro E. 4 Elements Exercise. Journal of EMDR Practice and Research. 2012. 1(2). P. 113-115..

УДК 378:159.942

Войтенко Оксана Анатоліївна,

*старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Київського національного університету будівництва і архітектури;*

Тертична Анна Олександрівна,

*здобувач вищої освіти навчальної групи ПНК-11
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Реформування системи вищої освіти в Україні відбувається на тлі глибоких суспільних змін, які ставлять перед людиною нові виклики. Сьогодні від студента та викладача очікують не лише знань і професійних умінь, а насамперед психологічної зрілості, уміння взаємодіяти, підтримувати одне одного й адаптуватися до нестабільного середовища. Освітній простір, який ще донедавна залишався вертикальною ієрархічною системою, поступово перетворюється на відкриту платформу партнерства, діалогу й творчого пошуку. У цій новій реальності емоційна стійкість і професійна взаємодія стають не допоміжними, а визначальними чинниками успішності освітнього процесу, адже від них безпосередньо залежить якість навчання, моральний клімат у колективі та рівень залученості студентів.

Сучасна освіта вже не зводиться до передачі інформації. Вона набуває глибшого змісту – стає середовищем розвитку особистості, формування внутрішньої гармонії, соціальної активності та здатності до співпраці. В умовах воєнних подій, психологічного тиску й інформаційного перевантаження саме освіта часто виконує стабілізуючу функцію – допомагає людині зберегти

рівновагу, знайти сенс і відчути підтримку. Тому викладач сьогодні – не лише носій знань, а наставник, модератор, партнер у процесі пізнання. Він не просто передає досвід, а допомагає студенту усвідомити власний потенціал і знайти внутрішню опору. Студент у такій системі перестає бути пасивним слухачем – він стає активним співтворцем навчального простору, учасником діалогу, де народжується не лише знання, а й взаємна повага.

Емоційна стійкість у педагогічній діяльності – це здатність людини зберігати внутрішній спокій, адекватність і продуктивність навіть у складних, непередбачуваних обставинах. Йдеться не просто про врівноважений характер, а про глибшу якість особистості – вміння осмислено діяти, не піддаючись деструктивним емоціям. Емоційна стійкість – це частина професійної культури педагога, показник його зрілості й здатності підтримувати гармонію між вимогами роботи та власними ресурсами. Саме ця здатність є “мостом” між професійним навантаженням і психологічним благополуччям викладача: вона дозволяє не втрачати чуйності, доброзичливості та відкритості навіть у періоди перевтоми чи кризи. Стабільність викладача передається студентам – від його емоційної врівноваженості залежить атмосфера в аудиторії, рівень довіри, загальний тон спілкування.

Для студентів емоційна стійкість має не менше значення. Вона допомагає долати хвилювання під час іспитів, протистояти невизначеності, підтримувати інтерес до навчання навіть у стресових умовах. У сучасному світі, де молоді люди часто стикаються з тривогою, втратами чи економічною нестабільністю, університет стає місцем, де вони можуть знайти не лише знання, а й психологічну підтримку. Саме в освітньому середовищі формується здатність розуміти власні емоції, відкрито говорити про труднощі, шукати допомогу та конструктивні рішення. Емоційна підтримка викладача підсилює мотивацію студентів, формує їхню впевненість у власних силах і розвиває академічну резильєнтність. Отже, роль викладача виходить далеко за межі навчальної: він впливає не лише на рівень знань, а й на внутрішній стан студента, його почуття гідності та віру у власні можливості.

В університетському середовищі взаємодія між викладачем і студентом дедалі частіше розглядається не як підпорядкування чи контроль, а як рівноправне партнерство, у якому обидві сторони є активними учасниками спільного пізнання. Відносини довіри, взаємоповаги та підтримки перестають бути лише педагогічними гаслами – вони перетворюються на реальні інструменти формування здорової академічної атмосфери. Там, де викладач не лише оцінює, а й уважно слухає студента, де студент може висловити власну думку без страху бути осудженим, народжується справжня мотивація до

навчання. Саме така взаємодія пробуджує у студента відчуття власної значущості, а у викладача – відповідальність за кожен етап професійного становлення молодшої людини. Якість взаємин у системі «викладач – студент» безпосередньо впливає на формування «Я-концепції» майбутнього педагога, визначає його самооцінку, професійну ідентичність і ставлення до своєї діяльності. У процесі цієї взаємодії народжується не лише знання, а й моральна культура, внутрішня зрілість, почуття відповідальності за власний розвиток і за інших.

Варто усвідомити, що емоційна стійкість не виникає раптово – це результат тривалої внутрішньої роботи, постійного зіткнення з різними життєвими й навчальними ситуаціями. Її формування потребує не лише методичних програм, а й цілісного психологічного простору, у якому кожен має право на власні емоції та може відчувати підтримку. Таке середовище не потребує великих ресурсів – воно створюється у щоденному спілкуванні: у тоні викладацької мови, у щирості зворотного зв'язку, у готовності вислухати без осуду. Здавалося б, дрібні жести – усмішка, доброзичлива реакція на помилку, увага до деталей – здатні кардинально змінити атмосферу в групі. Саме через ці прояви гуманності освіта стає не формальною системою, а живим середовищем взаєморозуміння.

Досвід університетів країн Європейського Союзу підтверджує, що розвиток емоційного інтелекту студентів і педагогів суттєво підвищує якість освіти. Там активно впроваджуються програми психологічної підтримки, менторські практики, тренінги з управління стресом та розвитком емпатії. Українські виші поступово переймають цей досвід: створюють центри психологічного супроводу, розробляють курси з емоційної грамотності та саморегуляції. Такі ініціативи сприяють не лише адаптації студентів до навчального навантаження, а й формуванню нової педагогічної культури, у центрі якої – повага до особистості, визнання її унікальності та гідності.

Однак жодна система не здатна забезпечити емоційну стійкість без участі самої людини. Це насамперед внутрішня робота – здатність аналізувати свої емоційні реакції, розуміти причини тривоги чи роздратування, шукати конструктивні способи їх подолання. Студент має навчитися слухати себе, довіряти своїм почуттям, але водночас – керувати ними. Викладач, у свою чергу, має бути прикладом емоційної зрілості: не приховувати емоцій, але й не дозволяти їм керувати поведінкою. Саме така взаємність формує справжнє партнерство, у якому зникає страх помилки, а натомість з'являється бажання діяти, шукати, розвиватися.

У сучасних умовах, коли суспільство переживає складні соціальні, військові й економічні трансформації, проблема емоційної стійкості виходить далеко за межі індивідуальної. Вона стає показником життєздатності самої системи освіти. Психологічно зрілий студент – це майбутній професіонал, здатний мислити критично, діяти зважено, приймати рішення в умовах невизначеності. Психологічно стійкий викладач – це педагог, який навчає не лише предмету, а й людяності, довірі, гідності. Саме через такі якості вибудовується освіта європейського рівня – не за формою, а за духом, де головною цінністю є людина.

Підсумовуючи, можна сказати, що справжня модернізація освіти починається не з технологій чи реформ, а з людських стосунків. Психолого-педагогічні умови формування емоційної стійкості – це насамперед атмосфера довіри, взаємоповаги, щирості й партнерства. Там, де існує така атмосфера, народжується не лише нове знання, а й внутрішня сила, яка допомагає долати труднощі, розвиватися і змінювати освітню реальність на краще.

Список використаних джерел

1. Юрченко В. І. Взаємини «викладач – студент» як чинник формування «Я-концепції» майбутнього педагога // Психологія і суспільство. – 2020. – № 1. – С. 83–91. – URL: https://psych.vernadskyyournals.in.ua/journal/1_2020/11.pdf
2. Бушуєв С., Корчова Г., Красильник Ю., Руденко М., Козир Б. Розвиток кліпового мислення здобувачів вищої освіти в інформаційному оточенні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2024. Том 99. № 1. С. 76-94.
3. Красильник Ю.С. Теоретико-методичні основи проектування дистанційного навчання в умовах ЗВО. / Ю.С. Красильник // Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету. 2021. № 94. С. 86-92.
4. Почка К.І., Красильник Ю.С., Корчова Г.Л., Руденко М.В. Комунікативні аспекти педагогічної діяльності: навчальний посібник. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2025. 320 с.
5. Bagdziuniene D., Kazlauskienė A., Nasvytyene D., Sakadolskis E. A. Resources of emotional resilience and its mediating role in teachers' well-being and intention to leave // *Frontiers in Psychology*. – 2023. – Vol. 14. – Article 1305979. – DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1305979>.
6. Guo W., Wang J., Li N., Wang L. The impact of teacher emotional support on learning engagement among college students mediated by academic self-efficacy and academic resilience // *Scientific Reports*. – 2025. – Vol. 15, Article 3670. – DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-025-88187-x>.
7. Chernyshev D.O., Maksymiuk Yu.V., Krasylnyk Yu.S., Korchova H.L., Rudenko M.V. Peculiarities of technique of teaching technical disciplines in the institution of higher education of the building profile. // *Опір матеріалів і теорія споруд*. 2022. Вип. 108. С. 35-62. DOI: 10.32347/2410-2547.2022.108.35-62.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
VIII Міжнародної конференції

(Київ, 12 листопада 2025 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*
Авторська редакція

Підписано до друку 05.01.2026. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 48,59. Обл.-вид. аркушів – 42,84.
Тираж 300.

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03115, м. Київ, вул. С. Чобану, 24
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net